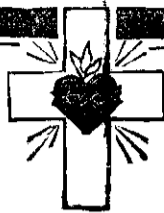

Duminică

Organ de propagandă religioasă și morală.
Organ informativ al AGRU-lui din Eparhia
Maramureșului

Biroul de distribuire: Librăria Asociațiunii
Sighet, Piața Unirii No. 25.

Prețul unui exemplar : 2 Lei.

Redactor responsabil : T. Berinde

Abonamentul pe un an : 100 Lei.

Lacrimile iubirii.

Cei mai mulți dintre oameni când plâng, plâng pentru persoana lor proprie. Noi oamenii cu anevoie ne iubim în măsura, ca uitând de necazurile noastre, să plângem pentru alții. Isus a deplâns pe locuitorii Ierusalimului pentru că a prevăzut pustiirea, care o să vie pentru păcatele lor. Lacrimile Lui au fost lacrimile grele ale iubirii. În evanghelii nu se pomeneste nicăiri, că Isus ar fi zămbit, în schimb de două ori se pomeneste că a lacrimat. Aceia, cari privesc adânc în abisurile vieții, cari se ocupă cu toată seriozitatea de mântuirea sufletelor, — arareori zîmbesc, căci văd, că foarte multe suflete sunt amenințate cu pierire. Isus a văzut păcatele și murdăriile omenirii, a văzut și de aceea a umblat cu față serioasă între oameni.

Isus și azi umblă între noi. Privirea Lui alunecă asupra satelor și orașelor, vede murdăria adunată, se vede refuzat de aceia, cari numai prin El pot fi mântuiți și . . . plânge. Are pentru ce să plângă, căci se pierd valori neînchipuit de mari, între cătușele trupului sufletele se zugrumă, pustiire, pedeapsă îi așteaptă pe aceia, cari nu-L văd pe Isus, care pe ei îi deplânge. Ochii lui Isus pătrund în inimi, străbat păreții și văd, că înăuntru ce se întâmplă. Vede nu numai faptele, dar vede și intențiunile cele rele, planurile și dorințele păcătoase. Vede și plânge. Tot ce e rău, îl atinge în rândul întâi pe El, pe El îl doare. El suferă în cei săraci, în cei urgisiți El e întristat, în orfani El e copleșit de simțământul singurătății.

„Eu cunosc numai internul omului cinstit; e în-

grozitor“ a spus un învățat francez. Cum poate să fie internul unui om, care nu e cinstit, dacă al celui cinstit e îngrozitor! Toate cele ascunse în internul omului, sunt descoperite înaintea lui Isus. Lacrimile acoperă ochii Lui, ca să nu vadă murdăria. Iubirea, dacă altcum nu se poate apăra, cu lacrimi își învălește ochii, ca să nu vadă. Dacă am vedea normanul de gunoi din viața numai de o zi a unui oraș sau sat, nu ne-am mira, că Isus plânge. Păcatele copiilor, păcate mici și mari, despre cari părinții nici nu vreau să știe; păcatele tineretului, puhoiul murdar al senzualității, care cu apele sale repezi îndepărtează tineretul dela Hristos; păcatele feciorilor și fetelor, mândria, certurile, neascultarea, neastâmpărul, fățărnicia, poftele trupului; păcatele taților și mamelor,uciderea sufletelor, înveninarea inimelor nevinovate de copil, necredința, invidia, înșelarea, lipsa stimei reciproce și marea legiune a altor multe păcate, toate, toate sunt descoperite și văzute de Isus. Trebuie să le vadă. Cel care dorește ca să vadă cele dinăuntru ale oamenilor, nici el nu știe ce rău își dorește. Noi vedem numai o parte minusculă din răutatea oamenilor și totuș de multe ori ne este scârbă de murdăria din sufletul semenilor noștri. Numai îndurarea dumnezeiească e în stare ca să suporte marea nesfârșită a răutății omeniești, om nu e în stare pentru așa ceva.

De multe ori stăm și noi alături de Isus care lacrimiază și deplângem neamul nostru dacă îl iubim. Vedem pustiirea păcatului, vedem efectele veninului asupra fraților noștri și

plângem și noi, împreună cu Hristos. Ne doare când vedem pustiirea. Și trebuie să o vedem, că totul se petrece în fața noastră. E dureros însă, că vedem numai murdăria și păcatul din sufletul fratelui nostru, uităm însă cu totul de tot ce nu e bun în sufletul nostru. Dacă ne aruncăm privirea asupra lacrimilor lui Isus, să nu numărăm păcatele altora, cași cum numai acele ar pricinui acele lacrimi, ci în rândul întâi să privim înăuntru nostru, pentru că vom găsi și acolo multe, vrednice de plâns.

Dacă mai este în noi ceva bun, atunci inima ne

va îndemna, ca să mângăiem pe Cel ce plânge. Pe Isus nu-L putem mângăia cu fraze goale, cu minciuni. Singura mângăiere ce-L putem oferi este: curățind murdăria propriului nostru suflet, să-l ducem ca dar inimă curată și binevoitoare, ca văzându-o în strălucirea virtuților să se mângăie. Inima curată e bucuria lui Dumnezeu. Și numai ea este mângăiere. După ce ne-am curățit pe noi înșine, putem ca să procedăm la curățirea altora. Lacrimile noastre învăluite cu lacrimile lui Hristos, iată cel mai bun mijloc pentru curățirea lumii.

Cu ochi văzători

În pragul noului an școlar vrând nevrând ni se impune veșnica problemă a educației. Viața modernă nu permite părinților aceea ce în școală nu se poate da. Cu ochi îngrijorați privim la copiii, cari cresc în voia lor, fără supravegherea părinților. În grădina crește buruiana, care împiedecă dezvoltarea normală a plantelor folositoare. De unde buruiana, de unde neghina? „Pe când slujile dormeau a venit vrăjmașul, a sămănat neghină printre grâu și s'a dus“.

Dacă părinții dorm, vine vrăjmașul și seamănă neghină în inima copiilor. El aduce cu sine și ajutoare: prieteni răi, adesea chiar frați răi, altă dată servitori ușurateci, colegi de școală etc. Uneori cărți rele, fascicule demoralizatoare. Și părinții dorm. Acea ce școala nu poate ca să facă, supraveghează oare părinții pe copii în ce privește lecturile, prietenii lor, au cunoștință despre convorbirile mai intime dintre ei? Li controlează oare, dacă se roagă dimineața și seara sau dacă ascultă regulat sf. Liturghie?

Căci viața modernă, care dă multe libertăți nepermise

celor mari, începe să prindă în ghiarele sale și pe tineri. Reuniunile religioase numără preapuțini membrii dintre tineri de vreme ce toate asociațiile sportive și distractive abia pot cuprinde marea mulțime a lor. Fete tinere rătăcesc singure în întunericul nopții. În familii nu este stabilită o oră, când tinerii trebuie ca să fie acasă. Cunoștințele ușurateci conturbă armonia sufletească a tinerilor de ambele sexe. Fetite care abia au părăsit băncile școlii, se bucură, dacă sunt văzute și remarcate de bărbați. Manuale școlare și caiete, menite de a fi mijloace de educație și de studiere, sunt pline cu însemnări și desene obscene, atât de nepotrivite cu situația de „fecior și fecioară“. Profesori și profesoare serioase poreclite; ora de religie privită de mai puțin ca oricare „dexteritate“. Dar cine ar mai putea înșira, ce a răsărit din sămânța cea rea sămănată de vrăjmaș, în timp ce părinții au dormit? Frumoasa grădină azi e un vast câmp de buruiene veninoase, care se otrăvesc pe sine. E atât de trist!

Și răspunderea e mare! Să ne deschidem bine ochii, să nu dăm drum aceluia, care s'a declarat de veșnicul nostru vrăjmaș și care răpește dela noi ce avem mai scump pe pământ: copiii noștri.

Sfântul minunilor.

Cine nu l cunoaște pe Sfântul din Padua, Sfântul minunilor? Cine nu știe cine a fost acest model de desăvârșire creștinească?

Sfântul Anton s'a născut în Lisabona la 15 August 1195, dintr'o familie nobilă, familia Ruglionilor, nobilă și dinspre mama sa Maria Tereza Trevera.

Micul Ferdinand — mai apoi devenit Anton în rândul călugărilor Sfântului Augustin, simțind tot mai puternic în suflet chemarea cerească, trece în rândul mucenicilor Sfântului Francisc, în nefericită-i dorință de-a răspândi în Africa credința lui Christos.

Voința lui Dumnezeu a fost însă alta și l-a întors din cale, pregătindu-l altor scopuri. Cine nu-i cunoaște nenumăratele minuni și prorocii ca: vorbirea în fața peștilor, când oamenii n'au vrut să-l asculte, convingerea ereticului că'n Sfânta Euharistie se află cu adevărat Christos, punerea piciorului cu semnul sfinte cruce a tânărului care și-l tăia din căință că lovise cu el pe tatăl său, minunea săvârșită de tatăl său pentru a i se arăta nevinovăția în crima cu care era acuzat, apărarea unei fecioare, a adus pace într'o familie făcând să vorbească un copil de curând născut pentru de a desvinovăți pe mama sa de acuzarea tatălui său și nenumărate sunt minunile lui, de aceea cu drept cuvânt e numit „Sfântul minunilor.”

Dar câți oare dintre noi își îndreaptă gândul și inima cu toată nădejdea și lăria credinței spre milostivirea lui?

Prea puțini, precum e de mare și de sfânt! Sfântul Anton nu lasă nici o cerere neimplinită când avem credința tare a împlinirii ei!

Orice glas are răsunet la ceruri, când îl rugăm pe El să fie mijlocilor!

Dece atunci să nu ne îndreptăm cu toată nădejdea, cu întreaga scântee de credință ce o avem, spre bunătatea Lui!?

— Sfinte Antoane, ai iubit așa de mult săracii, cobori și în mijlocul celor săraci cu spiritul întărindu-i în credință.

Ajută celor care-și îndreaptă inima spre tine, uitând de micimea sufletelor lor și de îndoirea ce le cuprinde sufletul atât de mult legat de cele pământești și atât de mult ispitit și neîncrezător când darul cerut întârzie.

Fă, Sfinte Antoane, să ne îndreptăm necontenit gândul spre tine și prin tine să ajungem la ferictre.

Ascultă-ne durerile și-ți vom fi slugi credincioși și răspânditori ai credinței pe care o viață întreagă ai propovăduit o.

Fă să credem tare, să credem fără umbră de îndoială, ajutând necredinței noastre!

Eleonora Fetti

Figuri din Maramureșul unit cu Roma.

Iosif Man de Șăieu.

S'a născut la 31 Ianuarie 1817 în comuna Sarasău, jud. Maramureș, din părinții Vasile și Ileana Iura de Oncești. Tatăl său a fost primpretor și apoi subprefect.

Studiile claselor secundare le-a făcut în Sighet, Leitașau, Cluj și Agrie, primul an de drept la Academia din Bratislava, al doilea în Cașovia.

În vârsta de 18 ani, în anul 1835, ajunge funcționar la prefectura județului Maramureș, ca subsecretar onorar, iar în anul următor profesiază ca avocat. El este primul avocat român în Maramureș.

În anul 1840 este pretor de plasă la Vișeu de sus, unde deja a câștigat merite neperitoare, dovedite prin înțeleaptă purtare, față de popor.

La 1845 este ales ca primpretor, în plasa Sighet, iar la

1847 este ales cu unanimitate ca deputat parlamentar în dieta țării și reales din nou la 2 Iulie, 1848, ca deputat pe plasa Șugătagului.

Îsbucnind revoluția din 1848, Iosif Man părăsește capitala țării și sosind acasă, este ales ca președinte al Comitetului Central de apărare națională, în care calitate, timp de un an este în măsură de a organiza o puternică armată, provăzută cu toate cele de lipsă în acele vremuri. Se căsătorește în 7 Octombrie 1849 cu Clara, fiica baronului Stoica Vasile și lucrând cu alții a scăpat poporul din Maramureș de jefuirile răsculașilor.

Denunțat pentru atitudinea avută în timpul revoluției, este întemnițat, averea sequestrată și confiscată, apoi condamnat la închisoare grea, pe patru ani, dar după 8 luni suferite în temnița cetății Muncaciului, în urma intervențiilor insistente ale amicilor, a fost eliberat. Totuși el nu și-a pierdut încrederea în Dumnezeu, și-a păstrat veselia caracteristică firei sale latine. După ce la 1856 a recăpătat averea confiscată, — cu puteri noi pornește la muncă.

În ziua de 3 Noembrie al anului 1860 sosise vestea că

este numit de prefect — atuncea „comes supremus” adică comite suprem — al Maramureșului.

La 24 Noembrie i se și face în sala prefecturii o manifestare de mare încredere și simpatie din toate categoriile sociale ale județului.

O delegație condusă de vicarul gr. cat. român Petru Anderco, îi tâlmăcește bucuria nemărginită a județului.

Prefectul răspunde, între altele următoarele: „Mărturisesc sincer, că mi-a făcut o neplăcută surpriză, când am înțeles, că am fost numit de prefect, știind, că județul are fii și mai vrednici ca și cum sunt eu. Timp mult mă frământam, că oare să primesc, ori ba, aceasta onorifică, dar deodată și prea oneroasă delegație, în timpuri atât de critice: simțeam greutatea datoriei și slăbiciunea forțelor mele, însă vremea m'a urgit și în loc de șovăire trebuia să decid. Am primit delegația în speranța, că fiii inimoși ai Maramureșului nu-și vor denega ajutorul lor în zile atât de grele. Numai două lucruri cer, de data aceasta, dela Domnia Voastră, pentru că acestea vor fi și firul conducător al activității mele și anume: unul, ca să vă îndreptați toată silința Dvs. spre aceea, că în aceasta mare muncă de trans- (Continuare în pagina VI-a)

Corabia lui Pater Petit.

Apostolul zâmbitor.

Cuvântul lui Pater Petit cădea din când în când în suflete ca începutul grației:

Părinte, — spunea un domn mai în etate intrând în camera lui — de patruzeci de ani trăiesc în păcate. Mi-am propus, că nu mă voi întoarce; dar în seara de azi ați spus un cuvânt, care mi-a înmuiat inima.

Dupăce chiar atunci a făcut o mărturisire bună, cu bucurie spunea prietenilor: cu un picior am fost în iad, dar Pater Petit m'a readus.

Afabilitatea lui Pater Petit a înmuiat și pe cei înmânași. Într'o zi bunul „Pater” a călătorit cu tramvaiu în frumosul oraș din apropiere, Clamart, ca să jina în Manreza de acolo exerciții spirituale. Din întâmplare tramvaiul avea un singur călător, un muncitor, care pe bunul „Pater” la primit cu injurături. Pater Petit ascultă fără cuvânt injurăturile și le primi cu zîmbet blând, ba dela o vreme începu chiar să pove-

tească cu muncitorul. Au ajuns cinci minute și în tramvaiul care mergea repede către pădurile din Meudon muncitorul stătea în genunchi la picioarele lui Pater Petit și și-a mărturisit cu mare părere de rău păcatele.

Cu altă ocazie Pater Petit în călătorie între Bruxelles și Tronchiennes, vorbind cu un bărbat, i-a zis: Domnul meu mă bucură faptul, că ești un credincios, dar te întreb, dacă și trăiești după credință?

—Nu părinte, de ani de zile nu mai sunt creștin practicant. — Și anume pentru ce? — Nici eu nu știu, sunt atât de ușuratic, nesocotit —

—Vino cu mine în Tronchiennes, acolo le vom aranja toate cu bine. Pater Petit a spus aceste cu o figură atât de blândă, cu atâta bunătate, încât împreună călătorul deja a doua zi îl vizitează, se îndreptează și din ziua aceea deveni un credincios foarte evlavios.

În râvna sa pentru suflete Pater Petit nu cunoaște măsură. Un scriitor de o morală cam dubioasă a simțit apropiindu-se sfârșitul, dar n'a voit să se pocăiască. O femeie evlavioasă

totuș a reușit, ca să-l convingă, ca să lese la patul său pe Pater Petit, care avea pe atunci faima unui sfânt. Pater Petit, avea atunci vârsta de 71 ani dar nici o clipă nu s'a indoit și, deși era iarnă grea, a luat trenul accelerat și a călătorit zi și noaptea, pânăcând străbătând Belgia și Franța a ajuns în Menton. Aici înainte de toate a celebrat o liturghie, apoi a alergat la cel bolnav. După mărturisirea unui martor ocular, vizita lui a avut ca rezultat întoarcerea totală și serioasă a bolnavului. Pater Petit fericit s'a reintors la ale sale. Bătrânul sfânt nici n'a pomenit de oboșelile călătoriei, el numai a preamărit bunătatea lui Dumnezeu.

Situația lui a devenit gravă față de aceia, cari au pierdut total credința lor. În cazuri de aceste pe lângă cuvinte de convingere și îndreptare el găsea mare ajutor în rugăciune.

Credința este un dar — spunea el, — deci cu umilință trebuie cerut. Credința odată pierdută, numai prin rugăciune se poate recăștiga. Pentru unul ca acesta trebuie ca să ne rugăm și el încă trebuie să se roage cași un nefericit pe care îl amenință moartea foamei.

O nouă carte despre biserica Maramureșului

Recenzie de Dr. Alexandru Filipciuc.

Dr. S. Relli, profesor universitar: Biserica Ortodoxă Română din Maramureș în vremurile trecute. Pagini 254. Cernăuți 1938. Editura Mitropoliei Bucovinei. Prețul 100 lei.

Autorul nu și-a luat obo-seala să studieze documentele citate și dă dovadă, că nu cunoaște nimica din trecutul Maramureșului și că n'a cetit nici barem diplomele publicate de Dr. Ion Mihalyi. Astfel cartea aceasta lipsită fiind de originalitate, de obiectivitate și de știință, face o proastă reclamă titlului de profesor universitar.

Din greșelile comise de autor țin să rectific deocamdată următoarele: pag. 9. că Maramureșul și-ar fi luat numele dela râul Mara, este numai una dintre multele ipoteze și nu cea mai probabilă. Mara poartă numele de râul Maramureșului nu numai într-o diplomă, ci în mai multe.

Pag. 11 înaintarea stăpânirii ungurești în Maramureș nu începe în anul 1000 și nu se termină la sfârșitul sec. XIII, ci începe abia la finea sec. XIII, și se termină spre sfârșitul sec. XIV.

Documentul care ne vorbește despre vechimea posesiunii unor familii din Vișeu, nu pomeneste anul 1000, ci numai atât că posed din timpul regiilor sfinți; iar documentul nu datează din 1445 ci din 1453. (cf. I. Mihalyi Dipl. m. pag. 367).

Existența cavalerilor teutoni din Maramureș o dovedesc lucruri mai însemnate decât cele două numiri pomenite de autor.

Pag. 14. înainte de emigrarea lui Bogdan în Moldova Maramureșul a fost o provincie autonomă, neincorporată Ungariei, și de aceea nobilii români n'au suferit nici-o șicană din partea regiilor ungari pentru religia lor răsăriteană, căreia au putut să aparțină neconturbăți, până când începe prozelitismul calvinesc. Bogdan a descălecat Moldova nu din motive confesionale, ci din motive politice și personale.

Asemenea emigrările iobagilor maramureșeni din sec. XVIII, nu s'au făcut din motive religioase, ci din cauza calamităților sociale, ca ciuma, foa metea, năvăliri tătărești, recrutări forțate, etc. De altfel ei erau atrași spre Bucovina și din motivul că acolo în schimbul brațului de lucru primeau pământ în condițiuni mult mai avantajoase decât în Maramureș.

Pag. 27. lipsa informațiilor

despre Maramureș anterioare sec. XIV., nu se datorează intoleranței religioase a regiilor ungari, ci faptului, că Maramureșul primește importanță politică numai după ce a ajuns în contact cu dinastia angevină. Înainte de aceea Maramureșul ducea o viață patriarhală nemărită de cronici și de documente. Păstrarea documentelor din sec. XIV. încoace, se datorează chiar aceluiași regi catolici, la ordinul cărora deja în sec. XIV. comitatele își organizează arhive conduse de arhivari, pentru păstrarea diplomelor regale și a actelor oficiale.

Pag. 28. Românii n'au aparținut patriarhiei grecești dela Bizanț îndată dela ființa lor, ci numai dela 732, când bisericile românești au fost supuse aceleia de către împăratul iconoclast Leo Isaurul. După autorii serioși, ca Xenopol, Hașdeu, Onciu, Pârvan, Iorga, etc., românii au fost creștinați de către misionari latini trimiși dela Roma; apostolul lor a fost daco-românul sf. Nichita, episcopul latin al Remesianeii; în bisericile românești s'a slujit în limba latină și până'n 732 acelea au fost supuse papei dela Roma. De aceea românii au păstrat în limba latină toate cuvintele principalelor noțiuni creștine; dar mai ales topica și cuvintele latinești ale rugăciunii Tatăl Nostru.

În sec. VIII. românii ajungând în comunitate de credință cu slavii transdanubieni și mai ales cu bulgarii intoleranți, aceștia devenind element dominant în viața politică și religioasă, au scos prin violență creștinismul latin din bisericile noastre, înlocuindu-l cu cel bulgar. Aceasta trecere dela o formă de cult înțeleasă la o altă formă neînțeleasă, nici nu se poate explica fără opresiune din partea bulgarilor, cari considerau de eretici pe toți aceia, cari se inchinau în altă formă lui Dumnezeu.

În 1054, deodată cu Mihail Cerulariu se rupe de Roma și Ep. Leon al Ohridei, târând cu sine în schismă și bisericile românești, al căror superior era.

Pag. 31 dintre nobilii români din Maramureș numai o parte neînsemnată s'a înstreinat de neam prin catolicism, la care au trecut nu în urma teroarei exercitate de regii catolici, ci din interese personale și de încuscrare cu familiile catolice. Căsătoriile mixte nu se admiteau fără trecerea la catolicism a părții necatolice, sau barem fără declarația solemnă a ace-

luia, de a-și crește toți copiii în religia catolică. Tocmai faptul, că nu s'au înființat parohii românești catolice, denotă, că trecerile la catolicism au fost puține și izolate.

Pag. 32. Enorma majoritate a nobililor maramureșeni din sec. XIV și XV au rămas buni români, iar descendenții acelor numai în Maramureș trăesc în număr de peste 70 mii. Afirmația, că titlurile de nobleță întrebuintate de Maramureșeni înainte de 1918 ar fi fost conferite de către împărații Austriei în sec. XVIII și XIX, nu se poate califica decât de răutate sau de ignoranță în materie istorică.

Pag. 34. Ordinul regelui Ludovic, prin care dispune: „că numai un valah de lege catolică poate să aibă proprietate mobilă,” n'a fost nicidecum aplicat în Maramureș. De altfel sub același rege s'a permis înființarea mănăstirii Peri, pentru nobilii români de legea grecească.

Originea mănăstirii Paulicianilor din Remeși nu se cunoaște și se poate ca să fi fost înființată încă pe timpul stăpânirii cavalerilor teutoni. Lupta nobililor din Sarasău și Săpânța împotriva călugărilor pauliciani nu este de ordin confesional ci economic. De altfel nu avem nici-un document în care să se plângă vre-un nobil român, că ar fi suferit șicane pentru religia sa grecească, sau că ar fi fost împiedecat în exercițiul liber al confesiunii sale.

Pag. 37 După ce fusese anexat Ardealului, în Maramureș nu s'au introdus deosebirile de ordin național și confesional, rămânând aici ca unica deosebire între locuitori, cea de nobil și de iobag.

Românii din Maramureș n'au fost lipsiți de o clasă conducătoare românească. Bisericile au fost patronate de către posesoratele nobile, care le întrețineau; iar preotul și religia era deopotrivă același pentru nobil și pentru iobag. Inscripțiile vechi ale bisericii românești ne-au păstrat amestecate numele binefăcătorilor nobili și iobagi, ca unora, cari în fața lui Dumnezeu se socoteau egali.

La lupta ungarilor pentru calvinizarea românilor din Maramureș, n'au aderat decât unele familii nobile din lerașele de Jos și Sighet, în frunte cu familia Stoica; pentru care apoi la 1652 s'a înființat protopopiatul românilor calvini din Sighet condus de protopopul Simion Pătrașcu, supus întru toate episcopului ortodox unguresc Gheorghe Tsulai.

Până la finea sec. XVI ege-monia politică și administrativă au avut-o nobilii români. După aceasta puterea lor este frântă de către principii Ardealului, cari de o parte au creat sute de nobili armaliști din cetățenii maghiarizați ai orașelor libere, iar de altă parte au aplicat principiile Verböcziene, în sensul cărora, hotărârile nu se iau cu majoritate, ci decide: „Pars potior et sanior,” deoarece: „Vota non numerantur sed ponderantur.”

Pag. 40. Preoțimea română din Maramureș n'a suferit nici-un „jug de apăsare, de nedreptăți și de silnicii brutale,” deoarece — cu puține excepții — preoții erau nobili și ca atari se bucurau de toate privilegiile cuvenite nobilului.

Pag. 47. Prima mențiune a mănăstirii Peri nu este din anul 1382, ci din 1389. (I. Mihalyi o. c. pag. 91)

Pag. 65. Mănăstirea sf. Nicolae din Muncaci n'a fost întemeiată la 1400, ci la 8 Martie 1390. (I. Mihalyi o. c. pag. 602)

Pag. 66—68. Contrar dispozițiilor luate la 3 Iulie 1491, regele Vladislav II și cancelarul Toma Bococi episcop catolic de Agria, la 14 Mai 1494 confirmă privilegiile acordate mănăstirii Peri de către patriarhul Antonie și supune biserica Maramureșului sub jurisdicția episcopului din Transilvania; iar la 29 Nov. 1498 aceiași iau măsuri pentru apărarea privilegiilor mănăstirii Peri împotriva abuzurilor episcopului rutean din Muncaci. În acest an Toma Bococi era cardinal arhiepiscop de Strigoniu și șeful suprem al bisericii catolice din Ungaria. Aceste măsuri luate de un rege catolic și de șeful erarhic al catolicismului din Ungaria în favoarea unei biserici necatolice și între împrejurări când Maramureșul își perduse deja importanța politică, dovedesc îndeeajuns că biserica ortodoxă din Maramureș n'a fost persecutată de catolicism.

Pag. 89. Episcop în 1643 este ruteanul Ioan Jurko și nu Iusco.

Pag. 94. Ruteanul Ioanichie Zékány, și nu Zaicăn, n'a fost episcop titular de Muncaci, ci un episcop necanonice cu reședința la mănăstirea Misticze, instituit de calvini pentru a alimenta desbinările între rutenii uniți cu Roma.

Pag. 99. Unirea cu Roma a fost cerută de către clerul și poporul rutean în sinodul din Uzhorod ținut la 24 April 1646 și a fost dusă la îndeplinire de

către episcopul Petru Partenie Rotoszinski în anul 1651. Iosif Camillis a fost episcop titular de Sebaste și vicar al vicariatului apostolic din Muncaci. Sub păstoria acestuia a încetat activitatea episcopilor ruteni canonici și calvinizați, întrucât Metodi Rákoveczky, ultimul episcop de acest soi, a trecut în 1690 la catolicism și a devenit egumen la mănăstirea sf. Nicolae din Muncaci.

Titlul întrebuintat de Stoica n'are nici-o bază reală. Cei drept Stoica era exempt de orice autoritate ortodoxă și nu era supus decât calvinilor din Sighet, cărora le-a fost mai aservit decât toți antecesorii săi. Mănăstirea Peri a fost nimicită de bandele dezorganizate ale primelor revoluționari, în anii 1703—1704, iar Stoica a rezidat la Hust deoarece își avea moștile în apropiere și pentru a fi controlat mai de aproape de către autoritățile din cetate, la dispoziția cărora trebuia să stea neconținut.

Actul unirii din Alba Iulia n'a fost semnat numai de 39 protopopi, ci de 51 protopopi din Ardeal și de 3 protopopi din Maramureș. Acești din urmă au fost: 1. Ilie din Saldoboș protopopul Ierașului de Jos, cu 9 preoți români, deoarece rutenii deja se uniseră, iar la Alba Iulia au fost chemați numai românii. 2. Protopopul Vasile din Rona de Jos cu 41 preoți români din Ierașele Sighet și Cosău. 3. Protopopul Luca Vlad din Săliștea cu 9 preoți români de pe Iza și Vișeu. Unirea acestora cu Roma s'a făcut fără silnicii și fără îndemnul privilegiilor acordate uniților, privilegiile de cari ei se bucurau și ca ortodocși, fiind persoane nobile. Din contră, prin participarea lor la Alba Iulia au riscat să fie persecutați de către autoritățile calvinești.

Pag. 106—110.

Pag. 144—115.

Pag. 118. Sub „întreaga boerime română din Maramureș” care protestează asupra activității catolice al episcopului Serafim din Petrova, sunt a se înțelege numai boerii calvini. Serafim era membrul familiei de Dolha și de Petrova, a celei mai strălucite familii nobile din Maramureș.

El avusese prietenii întinse și puternice, cari îi facilitară fuga din închisoare. Planurile sale catolice le făuri sub influența vărului său Ioan de Petrova, vicecomitele județului Ung, un catolic practicant, care ura din suflet tot ce era calvinesc. Serafim a continuat propaganda catolică și după destituirea sa din care cauză la 1717 comitatul dispune întemnițarea lui.

Ordinul nu se putu executa, deoarece era bine păzit de către rudele sale, nobilii din Petrova și Leordina. Serafim a fost ultimul episcop canonic al Maramureșului, el a murit în credința catolică, iar descendenții săi poartă și azi porecla de „Vlădiceș” și a „Vlădicului”.

Pag. 119. Popa Ionaș din Moisei a fost numit inspector al bisericilor românești din Maramureș, de către calvini, cari dela 1699, considerau biserica românească ca făcând parte integrantă din biserica calvinească.

Pag. 121. Vice comitele Vasile Stoica încă a fost o unealtă calvinească. Mai târziu el a trecut la religia rom. cat., iar familia sa a primit titlul de baron. Un fiu al său cu numele de Sigismund, a fost episcop romano-catolic al Ardealului. Descendenții lui Vasile Stoica s'au maghiarizat, iar ultimul său descendent de sex masculin s'a stins la începutul sec. XX, la Lugoj.

Pag. 122. Dositeiu Teodorovics n'a fost ales oficial și nici n'a fost confirmat de vre-o autoritate politică. El a funcționat clandestin, având sprijinul nelimitat al calvinilor, până și al comitelui Iosif Bethlen, care prima dela Dositeiu câte 100 florini anual. În 1633 Dositeiu a umblat prin Moldova, ducând cu sine toate documentele mănăstirilor din Maramureș.

Pag. 127. Protopopul Ion Stoica din Drăgoești (Kövesliget în ungurește) a adunat în sobor la Sighet în 1735, numai pe preoții rămași credincioși calvinilor.

Pag. 128. Despre activitatea lui Gavril din Bârsana nu știm nimica; dar din faptul că era în corespondență cu Comitatul, rezultă că și el a fost susținut de către autoritățile calvinești.

Luptele confesionale ce se înregistrau în sec. XVIII, se datorează exclusiv intrigilor calvinești și nemulțumirilor românilor de a fi păstoriți de către episcopi ruteni. Nobilii români disprețuiau pe ruteni deoarece erau iobagi și deaceia ei nu puteau suferi hegemonie bisericăscă exercitată de către ruteni.

Pag. 133. Dela finea sec. XVI, nu avem nici un episcop care să fi fost la înălțimea chemării sale și să fi desfășurat vre-o activitate de interes național și cultural, sau de apărare împotriva tendințelor de calvinizare. Singura lor preocupare a fost menținerea scaunului vlădiceș și încasarea veniturilor cuvenite. Ei erau simpli agenți ai calvinismului, angajați de calvini prin jurământ și controlați de aproape de către spionii calvini, din care cauză ei

erau lipsiți de orice prestigiu de autoritate. Unii ca Moledecz, Stoica și Circa, au dus o viață scandaloasă ce a avut o înrăurire dezastruoasă asupra caracterului preoților și nobililor români. Ei se mențineau mai mult prin lingușire și fățarnicie. Un caz tipic de fățarnicie ni-l prezintă mitropolitul Simion Ștefan, care în fața calvinilor se arăta, că nu scrie slavonește și nu are legături cu Principatele; dar pe ascuns stătea bucuros de vorbă cu catolicii, sfînșea câte un episcop pentru uniți, căruia-i spunea între patru ochi: „ce bucuros aș face și eu ca sfînșia ta!” (cf. N. Iorga Ist. Bis. Rom. vol. I. și Nilles Simbolae pag. 828)

Pag. 134. După terminarea luptelor religioase din secolul XVII, n'a mai suspinat nici-un român unit după ortodoxie.

Pag. 135. În afară de cele 14 mănăstiri pomenite de autor, în Maramureș au mai fost mănăstiri la Bedeu, Drăgoiești, Bnreneu, Jalva și Uglea.

Pag. 136. Mănăstirile și-au încetat activitatea nu din cauza „intoleranței brutale a stăpânirii Austro-Ungare,” ci în urma decretului de secularizare dat de către împăratul Iosif II, când mănăstirile din Maramureș erau deja catolice.

Pag. 141. Mănăstirea Bârsana este pomenită deja la 1390 prin cuvintele: „viam duplicatam quarum una ducit ad Monostor.” (cf. I. Mihalyi o. c. pag. 106)

Cele două inscripțiuni de pe Strașnicul din Bârsana au fost scrise de popa Stoica Ivacivici, tipograf în București și vânzătorul cărții, care a scris după obiceiul din Muntenia. Sfînșii părinți ai Bisericii Răsăritului au propovăduit cea mai curată credință catolică și sunt venerați și de către Biserica Catholică. De aceea jupâneasa Hodor Maria și Popa Ionaș din Bârsana n'au fost ortodocși, ci greco-catolici evlavioși.

Pag. 142. Preotul din Bârsana a putut să recomande credincioșilor săi cărți bisericesti de ortodoxie curată, deoarece acelea nu conțin nimica potrivnic credinței catolice.

Pag. 146. Diploma din 1411 în care se face amintire despre mănăstirea Cuhea a fost publicată de către Dr. I. Mihalyi o. c. pag. 177 și la aceasta ar fi trebuit să se provoace autorul.

Pag. 156. Familiile fruntașe din Maramureș nu se trag dela fundatorii mănăstirii Moiseiu ci dela voivozii și cneji din sec. XIV și XV.

Pag. 166. Mănăstirea Bistra de lângă Petrova și nu mănăstirea Petrova de lângă Bistra. Aceasta este o ctitorie a fami-

liei de Petrova făcută la 2 Iunie 1643 prin vice comitele Ioan de Petrova. Tot atunci familia de Petrova reprezentată prin același vice comite Ioan, a făcut o donație mănăstirii din Rona de Jos, căreia i-a mai amanetat și unele locuri din Bedeu, pe cari voind să le răscumpere în 1652 protestează preotul Ioan din Mănăstirea Ronei.

Pag. 168. Mănăstirea Rozavlea a fost situată în partea de vest de unde curge o vale ce trece pe lângă comuna Strâmtura. Aceasta vale într'un document din 1414 poartă numele de: „Rivulum Monostor pataka”, adică Valea Mănăstirii. (cf. I. Mihalyi o. c. pag. 197).

Pag. 174. Juratul Nicolae de Petrova, primul colecționar de poezii românești din sec. XVII., a fost fiul pretorului Ștefan și nepotul vice comitelui Ioan. El n'a fost un calvinizat, ci un bun român, iar descendenții săi trăesc și azi în Petrova.

Pag. 195—219. Autorul recunoaște, că convertirea la ortodoxie a românilor din Săcel și Dragomirești din 1904, nu s'a făcut din motive dogmatice, ci din motive pur școlare. Pentru precizare trebuie să adăogăm, că în comunele respective o mare parte a rămas credincioasă unirii cu Roma și ca aceștia după zizaniile din 1900—1904 și-au construit în ambele sate biserici și case parohiale de piatră, iar Dragomireștii este sediul protopopiatului greco-catolic al Izei.

Pag. 178—694. În Sătmar și Maramureș nu s'a dat luptă împotriva bisericii catolice, ci împotriva rutenilor din Muncaci; dar și aceasta numai în urma zizaniilor provocate de către neodihnitul agitator Sofronie din Cioara. Pe lângă nemulțumirile naționale au mai existat și nemulțumiri personale, deoarece Muncaciul nu tolera abuzurile preoților, nu hiritonisea pe cei nedemni și incapabili, controla de aproape activitatea preoților, și a fixat definitiv numărul preoților pentru fiecare parohie în parte. În judecarea frământărilor de atunci, autorul imparțial trebuie să urmeze principiul: „Distingue tempora et explicabis jura”.

Dacă în Ungaria ar fi existat vre-o episcopie românească unită, românii de sub stăpânirea Muncaciului ar fi cerut să fie alipiți aceleia. Totuși în Nov. 1790 la o consfătuire ținută în Derjida de clerul românesc din Solnocul de Mijloc, Crasna și Chioar în frunte cu patru protopopi, sa redactat un memoriu împăratului cerându-se înființarea unei episcopii românești greco-catolice cu sediul la Baia-

IMPREUNA CU BISERICA

Mare pentru românii din Maramureș, Sătmariși județele sus pomenite. La 30 Ianuarie 1791 reprezentanții aceluiasi cler cer în acest scop și sprijinul episcopului unit Ignatie Dărăbant din Oradea.

Formula de credință catolică semnată de românii din Baia-Mare și Țara Oașului, a putut să țină condiția respectării ritului răsăritean, condiție care de altfel figurează și în actul unirii dela Alba Iulia. Ritul răsăritean nu se împotrivesc în nimica dogmelor catolice și Roma veghiaza cu aceiași grije asupra păstrării integrității ritului bizantin ca și celui roman; doar ambele rituri s'au dezvoltat sub influința aceleiași credințe catolice pe care o mărturisesc și azi.

Pag. 216 și 218. În comunele Remeți și Virișmort nu există locuitor român decât numai rutean. Deci nu românii, ci rutenii din Remeți și Virișmort au trecut la ortodoxie; și aceasta nu sub influința contactului avut în cursul războiului cu biserica românească din regat, despre existența căreia habar nu aveau, ci au trecut mai ales din oportunism.

Pag. 220—247. Autorul ne dă istoricul reînființării episcopiei ortodoxe a Maramureșului, unde în paginile 222—225 reproduce discursul I. P. Sf. S. Mitropolit Visarion al Bucovinei, rostit la 12 Decembrie 1937, cu ocazia primei adunări eparhiale constitutive a eparhiei Maramureșului. În acest discurs I.P.S.S. stăruiește asupra necesității unirii religioase a tuturor românilor cu Biserica Ortodoxă și încetarea activității bisericii române greco-catolice. Referitor la problema aceasta atât de delicată, subsemnatul cred și mărturisesc următoarele:

I. Unirea religioasă a tuturor românilor într-o singură biserică poate să fie o dorință pioasă și nicidecum o necesitate națională și de stat, deoarece confesiunile creștine fără deosebire, propagă dragostea de oameni, de neam, de Rege și de țară, iar dogmele lor nu conțin nimica ce ar putea să învrăjbească pe frații de același sânge. Azi biserica nu este un factor politic, ci moral și educativ. De aceea statul ar trebui să sprijinească bisericile nu atât după proporția numerică a credincioșilor ci după proporția în care respectivele biserici reușesc mai mult sau mai puțin să-și realizeze scopul urmărit. Aceasta rezultă și din următoarele cuvinte rostite în Lugoj la 6 Octombrie 1934 de către M. S. Regele nostru Carol al II-lea: Eu sunt născut și crescut ortodox, dar sunt suveranul unei țări în care

Avem în fața noastră un tablou trist. Un stăpân face socoteala cu servitorii săi. Unul dintre servitori îi datora suma fabuloasă de 10.000 de talanți, pe care sluga nu o putea plăti. Atunci stăpânul a poruncit ca să fie vândut, el muierea și copiii lui împreună cu tot avutul său, ca în acest mod să se recompenzeze cel puțin în parte de paguba sa. Auzind neferitul datoras de planurile stăpânului s'a rugat cătră el: Doamne, îngăduiește-mă și-ți voi plăti toată datoria. Stăpânul i-a iertat lui toată datoria, pentru că s'a rugat. Ieșind dela stăpân în cale spre casă acest servitor a găsit un împreună slujitor care îi datora suma de o sută de dinari. Inzădar a ingenunchiat în fața tovarășului nemilos, el nu a avut cuvintele de iertare ale stăpânului, ci l-a arun-

cat fără milă în închisoare, până va plăti toată datoria. Tovarășii de serviciu văzând purtarea incalificabilă al servitorului, l-au pîrit la stăpân, care a rostit judecată dreaptă acestui servitor netrebnic: „slugă vicleană, toată datoria aceea și-am iertat-o, pentru că mai rugat, nu se cădea oare, să ai milă și tu de soțul tău, pe cum am avut și eu milă de tine”. Și l-a dat pe el pe mâna călăilor, până va plăti toată datoria. „Tot așa și Tatăl meu cel ceresc vă va face vouă, dacă nu veți ierta — fiecare fratelui său—din toată inima”.

Stăpânul din evanghelie este atotputernicul Dumnezeu, căruia îi datorăm noi atât de mult! Nu numai bunurile pămîntesti pe cari ni le-a dat, dar mai ales multele iertări ale milostivirii sale, căci El nu voiește

sălășluiesc și cetățeni de alte confesiuni. Sunt holărât—și toți pot conta pe sprijinul meu—să protegesc cu aceeași credință și aceeași dragoste pe toți acei cari vor fi cinstiți credincioși ai Bisericii lor”.

II. Nota strămoșească nu poate să fie monopolizată de către Biserica ortodoxă, deoarece strămoșii noștri au fost pe rând: păgâni, creștini de credință română, ortodocși, iar dela 1700 o parte însemnată greco-catolici. Asemenea sub biserica românească nu este a se înțelege în mod necesar Biserica Ortodoxă, ci toate acele biserici printre credincioșii cărora se numără și fii de ai neamului românesc. Religia nu este numai o problemă generală și socială, ci este și o problemă individuală, bazată pe convingerea personală și pe tradiție. Aceasta tradiție nu-i necesar să fie inspirată tocmai de veacurile XI—XVIII, ci ea poate să fie

recentă de tot, sau să fie luminată de primele veacuri ale creștinismului românesc. De aceea nimeni n'are calitatea de a împiedeca pe un român în dreptul lui natural de a aparține bisericii, spre care-l mână șoaptele tainice ale sufletului său.

III. Scindarea sufletească dela 1700 nu poate fi regretată decât de adversarii neamului nostru deoarece fără aceea azi poate nici n'am exista ca națiune. Îndeosebi în ținuturile Maramureșene, biserica ortodoxă a servit de aliat puternic în mâna slavonismului și a calvinismului. Limba liturgică slavonă a fost cel mai puternic mijloc de înstreinare și sub influența irezistibilă a aceleia se slavizează însuși satul Peri, de lângă ctitoria lui Balcu și Drag, împreună cu Beregul, Ungul, Sabolciul și Maramureșul de peste Tisa. La 1699 Maramureșul se unește, în frunte cu

moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă și să fie viu”. În vremece noi în fiecare clipă merităm veșnica pedeapsă pentru vătămările aduse, El ne iartă, dându-ne timp ca printr-o purtare bună să ne îndreptăm viața. Mai ales în sf. Taină a Pocăinții ne deschide larg căile iertării. În schimb nu cere dela noi altceva, decât atât, ca și noi să facem așa cu semenii noștri. Aceasta este o condiție, dela care deprinde ultima judecată a lui Dumnezeu. În zădar ne vom ruga pentru iertare dacă noi nu vom fi cu aceeași iertare față de aproapele nostru, vom fi slujii netrebnice, cărora ni se va spune; au nu toată datoria și-am iertat-o, fiindcă m'ai rugat nu se cădea oare să ai și tu milă de soțul tău...?

Judecata sănătoasă încă ne impune iertarea. De ce îți folosește dacă îți mânia cu cineva? În timpul mâniei avut-ai o noapte liniștită? Și aceasta pentru nimica, pentru o neînțelegere; ce sunt vătămările făcute ție (dinari) față de marea mulțime a vătămărilor făcute de tine lui Dumnezeu (talanți)? Pentru ce ești atât de sever față de alții? Doar și tu ești om, om păcătos, de câte ori ai vătămat tu pe alții, de câte ori ai zmintit pe altul? Și Dumnezeu totdeauna te-a iertat. Apoi fiecare războiu se termină cu pace. Numai mânia ta să nu aibă sfârșit?

Credința ta creștină îți impune iertarea. Sf. Petru l-a întrebat pe Hristos: „Doamne de câte ori va greși față de mine fratele meu și eu ierta-voiu lui? Oare până de șapte ori?” Ii răspunde Isus: „Nu zic ție până de șapte ori, ci până de șaptezeci de ori câte șapte.” Ne-a spus parabola servitorului nemilostiv, ca să ne învețe a ierta. Toate aceste limpede ne arată, că nu putem fi creștini, fără de a ierta greșelile oamenilor.

episcopul său, cu biserica calvinească. Dacă totuși Maramureșul a scăpat de calvinizare, de maghiarizare și de complectă slavizare, este meritul exclusiv al bisericii române greco-catolice și a instituțiilor bisericești și culturale create de dânsa. Această biserică dacă a fost folositoare neamului în trecut, îi va fi folositoare și în viitor.

IV. Dacă unirea religioasă a tuturor românilor este dicatată de interese superioare, capabile de a asigura un viitor național mai frumos și mai strălucit; atunci știm, că tot ce avem și suntem azi, o datorăm Apusului. Cu ajutorul Apusului am primit ființa noastră, credința creștină, reînvierea națională și culturală, Unirea Principatelor, Independența, Regatul, Dinastia, civilizația și unirea politică din 1918.

Dr. Alexandru Filipciuc

Din viețile Sfinților.

Papa sf. Grigore VII

Sfântul Grigore a fost fiul unui lemnar. A trăit în veacul al optulea. În anul 1673 a fost ales Papă. Indată s'a apucat să facă rânduiala în Biserică, pedepsind pe călcătorii sfințelor canoane. Din cauza aceasta a avut mulți dușmani cari au hotărât pierzarea lui. În serbătoria de Crăciun l-au și prins luându-l chiar dela altar, dar poporul l-a eliberat. Papa Grigore nu s'a înfricat deși avea potrivnici mulți și mari. A depus mulți preoți și episcopi răi, iar pe regele Enric al Germaniei l-a pus sub afurisenie. Enric, vrând să scape de sub afurisenie, s'a dus la Papa până la orașul Canossa unde după ce a ținut canon aspru trei zile și și-a cerut iertare a fost deslegat de afurisenie. Pocăința lui însă n'a fost sinceră căci întorcându-se în Germania, și-a adunat armata și a pornit să-și războvească asupra Papei. Ajuns în Italia a numit el un alt Papă și nu s'a oprit până la porțile Romei. Papa Grigore l-a pus din nou sub afurisenie, Enric însă nu avea grijă de aceasta ci voia să-l prindă pe Papa. Dumnezeu însă a ținut cu omul său. Regele a stat doi ani la porțile Romei fără ca să o poată cuprinde. În sfârșit veni principele Normandiei cu o armată puternică și-l puse pe fugă. Enric se întoarse înapoi în Germania unde se sfârși în mod ticălos și afurisit de Papa. S'a adeverit proverbul, că cine mușcă din Papa moare.

Papa e locuitorul lui Hristos pe pământ, e preotul cel mai înalt al Bisericii. El are păstoria turmei pe care Isus a încredințat-o apostolului Petru.

Isus a voit ca toți să aibă o credință, toți să fie o turmă și toți să aibă un singur păstor. Cel dintâi care a primit păstoria a fost apostolul Petru, căruia Isus i-a zis: „Paște melucele mele, paște oile mele.” De atunci au urmat lui Petru 261 păstori cari se numesc Păpă adică Părinte, pentru că e părintele sufletesc al turmei Domnului. Papa locuiește în Roma și de acolo, prin episcopii și preoții uniți cu el, păstorește și povăzuiește pe căile mântuirii turmei celor 450 milioane creștini catolici.

Biserica catolică, dealungul veacurilor a avut mulți dușmani, dar nu au putut-o nimici. Isus a zis că nici puterile iadului nu o vor putea nimici. Ea va sta până la sfârșitul lumii. „Iacă eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului” — a zis Hristos și așa va fi.

P. Lucian Pop

Iosif Man de Șăieu.

(Continuare din pagina II-a)

formare a județului, să nu se conturbe nici liniștea publică, arătând astfel contrariilor noștri, că pentru a putea menține ordinea publică în interesul obștei, nu avem necondiționată lipsă nici de diploma de doctor, nici de ochelari; iar al doilea: ca punând umăr la umăr, să nu fie alterată aceea înțelegere și iubire frățescă, ce a câștigat atât respect Maramureșului și până acuma.”

Instalarea prefectului Man s'a făcut în ziua de 13 Decembrie 1860 între solemnități convenite vremurilor de atunci. Fiind salutat prefectul de Subprefect și alți șefi ai autorităților, în numele românilor din județ vorbește românul: Jura Gheorghe junior, primnotar județean, zicând între altele și următoarele: „Maramureșul este cel mai interesat colț. Maramureșul e piatra unghiulară între nord, orient și miazăzi, asupra cărui se vor apăsa toate greutățile posibile ale viitorului ca și asupra unei a doua Numanția. Maramureșul e chemat să fie copcie de legătură cu fiii Ardealului...”

Iosif Man a fost comite suprem bun, uman, deschis, cu un viu interes pentru binele poporului din județ, al cărui piept ardea de dorul măririi și înaintării culturale al neamului său, din sânul căruia a ieșit.

Sub a lui înțeleaptă guvernare — dela 13 Decembrie 1860 până la decedarea lui, întâmplată în anul 1876, — s'a înființat: „Asociațiunea pentru Cultura Poporului din Maramureș în anul 1860.

În aceeași zi, în care a fost instalat de prefect, ține deja și o ședință al Consiliului județean. Din Procesul Verbal dresat din aceasta ședință, — ținută în ziua de 13 Decembrie 1860, sub punctul 10, citim următoarele:

„Se dă cetire scrisoarei Ilustrității Sale, Comitetului suprem, Iosif Man, adresată comisiei județene, în care predă, cumcă având în vedere că la toate popoarele civilizate în Europa, instrucțiunea primară a poporului formează în primul rând preocuparea opiniei și îngrijirea publice, iar instrucțiunea publică fiind în strânsă legătură cu înființarea preperandiilor, (azi le numim Școală Normală) pentru că, școli primare populare nici că pot fi închipuite fără învățători bine formați, deși idea salutară: cum anume s'ar putea înființa în Sighet o astfel de preperandie, care la noi în Maramureș ar da rezultate cu foloase incalculabile pe terenul

învățământului popular, a preocupat grija alor mai mulți bărbați, români însuflețiți, însă din lipsa mijloacelor materiale până în prezent n'a putut fi realizată. El, din partea lui personal, oferă pentru acest scop în numerar efectiv 1000 floreni valută austriacă, iar în vederea cât mai sigurei și urgenței realizării a acestui scop, supune acest obiect consfățuirii publice, ca să binevoiască din sinul său a delega o subcomisie, care va avea de rezolvat chestia, în amănuntul ei, în special, a să îngrijească de bugetul necesar.”

„Consiliul județean, în urma acestei propuneri făcută de Ilustritatea Sa comitele suprem, având în vedere promovarea civilizației în pătura țărănească în numele tuturor locuitorilor al județului Maramureș, pentru fondul inițial al preperandiei române, oferă: 15 000 fl. val. aust. și în consecință, hotărăște:

1. Pentru înființarea preperandiei române din chestie, să ofere cu plă-

cere în numele tuturor locuitorilor din județ, ca sarcină publică 15,000 fl. val. aust.

2. În atingerea scopului, atât de bun și necesar, aproabă și ordonă lansarea coalei de subscriere pentru acelaș scop.

3. Venitul „Isvorului mineral Suliguli” precum și amenzile incasate de pretorii imperiali regali, în curs de mai mulți ani vor fi folosite spre acelaș scop.

4. Comitele suprem să angajează a convoca și prezida delegația care s'a constituit în frunte cu Vicariul greco-catolic român, Petru Anderco, între alții Mihail Pavel paroh în Sat-Slatina, Fabian Ioan jurisconzult județean, și alții pe cari Ilustritatea Sa comitele suprem eventual ar mai invita.

5. Se recearca Administrația Fondului imperial-regal, ca despre veniturile fondului numit „Isvorul mineral Suliguli” care cum este de obște cunoscut a fost destinat pentru promovarea și ajutorarea învățământului, să binevoiască a-și prezenta socotelile Ilustrității Sale Comitetului suprem.”

Astfel de sentimente a avut și astfel și-a început activitatea chiar în ziua instalării sale un comite suprem, prefect român în anul Domnului 1860, în „Maramureșul desnaționalizat.”

Credință și viață

Acțiunea Catolică și partidul fascist italian. Am scris într'unul din numerele trecute ale Duminecii, în urma altor gazete, că s'a ivit o divergență între Vatican și partidul fascist italian asupra problemei rassistice. Unele gazete au făcut chiar comentării interesante exploatarea situația în favoarea democrației franceze. Se vorbea chiar despre mutarea sediului papal la Avignon.

Azi avem știri precise, că între Acțiunea Catolică și partidul fascist în interesul păcii a intervenit o înțelegere. Iată cum: se întărește înțelegerea din 1931. În interesul acestei înțelegeri Acțiunea Catolică, nu poate desfășura nici o activitate politică, conducătorii ei nu pot fi dușmanii fascismului. Se obligă, că organizațiilor sale nu va da nici odată caracter sindical.

În schimb statul va respecta Acțiunea Catolică ca organizație cu caracter religios și admite organizația lineretului în cadrele ei. Opinia publică italiană cu bucurie unanimă salută înțelegerea și desmințește toate știrile cu privire la divergențele dintre Biserică și partidul fascist în ce privește chestiunea rassistă.

Vom avea și un sfânt indian. Cinci mii de indieni din America de Nord au înaintat o cerere către Preafericitul Părinte Papa, de care încă n'a intrat la Vatican. Cererea e compusă din mai multe hârtii, nici limba ei nu este unitară, ci este scrisă în diferitele limbi ale triburilor indiene americane.

Indienii cer, ca să fie ridi-

cată la cinstea altarelor fata tinăra, care s'a numit „Crinul Hohawk”-ului și care a murit în 1680. Ea a trăit o viață sfântă, pentru credința și evlavie ei a fost maltrată de vrăjitorii tribului. Mormântul ei e pe malul riului S. Laurențiu și dela moartea ei nenumărați pelerini merg la mormântul ei. Mulți bolnavi cari s'au atins de lutul mormântului, s'au vindecat. În fiecare an triburile fac, ca în cinstea ei să se celebreze sfinte Liturghii. E interesant că în locul multor semnări de pe cerere, e câte un x sau semnul degetului. Între semnările ce rerii sunt foarte mulți șefi de triburi vestiți. Unul dintre ei a notat pe cerere următoarele: Imi pare rău, că primul misionar a fost ucis de indieni. Azi toate sunt altcum. Ne-ar plăcea să auzim dela Preafericitul Părinte, că mica noastră Cateri se roagă pentru noi, sărmani păcătoși. Cererea e scrisă pe pergamen, fabricat indian și este păstrată într'un toc confecționat din lemn de stejar din țara micii Cateri.

Adevărata „Doamnă”

1. Își îndeplinește cu conștiințiozitate datorințele sale față de toți.

2. Față de țara, familia sa și față de semenii săi.

3. Nici odată nu face sau zice ceva, ca să fie remarcată.

4. Se îmbracă simplu și atunci, când stofta hainei costă mii de dolari.

5. Vorbește încet, chiar și acasă. Pe stradă numai acela îi aude vorba, căruia îi vorbește.

6. Umblă fără zgomot.

7. Nu e nervoasă.

8. Nu se spărie.

9. E stăpână peste toate acțiunile sale.

10. E îndurătoare față de alții, față de sine însă e severă.

(K. Jerome.)